

Opinio Durandi
pinduolis contraria. aliqui, & theologia nō sit speculativa, nec practica,
sed affectiva, quia finis eius est amor: & sic affectiva,
non est speculativa, nec practica, quia speculativa
& practicum spectant ad intellectum. Deinde pro-
bat Durandus, quid oporteat theologiam dici
speculatoriam, vel practicam, cum omnis scientia
sit speculatoria, aut practica: & etiam, quia theo-
logia effectu, ergo est in intellectu, idcirco non
sequitur, si effectiva, quod non sit intellectiva,
sunt speculatoria, aut practica. Hec Durandus.

Dionysii. Verum ad hęc verba Durandi dicendum, quid
nec Alexander, neque Aegidius negat theologiam
aliquo modo speculatoriam, aut practicam dici
posse: sed, quid impropter dicitur tali, magisque
proprie affectiva. & iuxta hoc dicit posse quid di-
stinctio illi Philosophi, distinguens scientiam
speculatoriam, & practicam, propriè competit scien-
tiam naturalibus acquisitam, quia tamen, & theolo-
gia quodammodo competit. Atque quippe Aegi-
dius: Si quereret, utrum theologia sit magis
speculatoria, quam practica, respondendum, quid
magis sit speculatoria, quoniam usq[ue] diuina magis
principaliter concernit beatitudinem, ad quam
ordinatur omnis nostra cognitio: & potissimum la-
cra pagina, quam operatio, est ergo speculatoria,
quoniam ad plenimum finem: sed principialis;
affectiva, & sicut est de maximè speculabilibus, ita
de maxime amabilibus. Ieo secundum quid con-
cessa est uita praeterea, magis pertinet, ac per-
petrat ad amorem, quam ad cognitionem, prout fut-
erio angelicus hierarchiam, loquitur Hugo: Dilec-
tio supereminentia scientie, & maior est quam intel-
ligentia. Hec Aegidius.

Burand. Insuper dicit Durandus, quid theologia sum-
pta pro habitu, qua fides, & ea, quia fidei sunt per-
suaderunt, declarantur, ac defenduntur, sit abso-
lutè speculatoria: quoniam sicut in cognitione, nec
eius obiectum, videlicet Deus, est a nobis agibile
neque factibile.

Hugo. Præterea Thomas in prima parte, questione
prima: Sacra, inquit, doctrina cum sit principalius
de Deo, acque eternis, quam de actibus humanis,
& operabilibus, potius dicenda est speculatoria,
quam practica: quoniam quodammodo practica
sit, in quantum agit, de agendis, ac moribus. & in
hoc concordat Aegidius.

Responsio Richardi. Porro Richardus circa hęc scribit: Scientia
hac quoniam aliquo modo posse dici speculatoria,
in quantum est de subiecto, non operabilis per nos,
scilicet Deo: & etiam practica, in quantum multa
tractantur in ea, de operabilibus per nos: dico
tamen quid principalius est practica, excedente
proxim non solum, ad operationem voluntatis interior-
em, sed etiam, ad operationem voluntatis exterior-
em. Scientia enim non debet dici speculatoria sim-
pliciter, quia est de rebus, non operabilibus per
nos tantum: nec scientia practica simpliciter, quia
est de rebus operabilibus per nos tantum, hoc en-
im non facere scientiam speculatoriam, aut practi-
cam, nisi secundum quid, sed ideo dicitur scientia
simpliciter speculatoria, quoniam est eorum, que
non sunt opera nostra, nec nostra dispositiones:
& hoc propter scire, non propter operari. Hinc
Aurencius primo Metaphysice sua ait: Speculatoriae
sunt illae, in quibus querit virtus animæ speculatoria
perfectionem intelligentia in effectu per adhesionem scientie imaginativæ, & crea-
tivitatem rebus, que non sunt nostra opera nec

nostra dispositiones. In his ergo finis, certitudo
scientie, vel opinions. Et scientia simpliciter pra-
ctica, est eorum, que sunt nostra opera, vel no-
stra dispositiones, & hoc propter operationem.
Vnde Aurencius primo metaphysice sua iterum
dicit: Practica sunt illae, in quibus primum querit
perfecti virtus animæ speculatoria per adeptio-
nem scientie imaginativæ, & creativitatem rebus,
que sunt opera nostra, ad hoc ut secundario pro-
ueniat perfectio virtutis practica in moribus. Sic
ergo duo considerantur in scientia pure specula-
toria, videlicet materia, & finis, & similiter in scien-
tia pure practica. Nunc autem sic est, quod quam-
uis scriptura principalius, tractat de rebus non o-
perabilibus per nos, quam de operabilibus per
nos: tamen quia tam de illis, quam de istis princi-
palibus tractat propter operationem, extendendo
nomen operationis, ad actum voluntatis interior-
em, quam propter cognitionem: id est omnibus
computatis, magis debet dici practica, quam spe-
culatoria. Non enim finis accidentalis, quem con-
stituit intentio operantis, sed finis essentialis, quem
principalius relipit scientia in parte sua, magis
est considerandus ad indicandum scientiam spe-
culatoriam, vel practicam, quam materiam. Vnde
philosophus speculatoriam a practica distinguit per
nes finem, dicens quid theologica, seu speculatoria
est finis, est ueritas; practica opus. Quod autem
doctrina scriptura magis sit propter operationem,
quam propter cognitionem, patet & per ea quae
in ea tractantur, & ex modo tractandi. Nam ea,
qua ibi tractantur, magis nata sunt inflammare ar-
fectum, quam illuminare intellectum, quarum a-
gant utrumque: quoniam, quia in ea, tractantur,
principaliter de Deo, sunt maximè amabilis. Mor-
bus quoque procedendi est, ut plurimum exhorta-
tarius: quia plurimum procedit, vel precipien-
do, vel prohibendo, vel comminando, vel promul-
gando alliciendo. Hec Richardus.

Præterea secundum Bonaventuram, scientia
ista habet se medio modo, inter scientias pure spe-
culatorias, pureque practicas. Nam autem Perfecti-
bile a scientia est intellectus noster, quem conti-
git tripliciter considerari. Primo in se, secundo
prout extenditur, ad effectum: tertio prout exten-
ditur ad opus. Extenditur autem intellectus, per
modum dictantis, & regulantis. Et secundum tri-
plicem statum, quia erat paret, habet triplicem
habitum ductuum, seu directum: quia secun-
dum primam considerationem est purè speculatorius,
& perficietur ab habitu, qui est contemplatio
gratia, atque vocatio scientia speculatoria. Con-
siderando autem intellectum, ut natum extendi ad
opus, perficietur ab habitu, qui est, ut boni fiamus,
qui est scientia practica, seu moralis. Si vero con-
sideretur, ut natus extendi ad effectum, sic perfici-
tur ab habitu medio inter purè speculatorium, &
practicum, qui utrumque complectitur, & hic ha-
bitus nominatur sapientia, quae dicit cognitionem,
& effectum. Idcirco est contemplatio gratia, &
ut boni fiamus: principaliter tamen, ut boni fiamus,
& talis est scientia tradita in hoc libro Senti-
entiarum. Hec Bonaventura.

Idem Petrus, & addit: Hec scientia est de ulti-
mo fine omnium scientiarum, quo solo perficietur tota
anima intellectua, in quo aliarum scientiarum fines
coincidentur. In ipso enim (ut dicit Plato, & recitat Au-
relius libro de ciuitate Dei) est ratio intelligendi,